

Nærings – og Fiskeridepartementet

Oslo

Treschow Fritzøe AS og Fritzøe Skoger AS – høringsinnspill til NOU 2022:8 Ny minerallov

Treschow-Fritzøe AS og Fritzøe Skoger AS er heleiet av Michael Stang Treschow. Treschow Fritzøe AS eier 50% av steinselskapet Lundhs AS med betydelig virksomhet innen utvinning av Larvikitt.

Fritzøe Skoger AS som har et totalareal på over 600.000 da. har betydelige mineralforekomster. Mest kjent er Kodalforekomsten i Andebu med bl.a. store forekomster av fosfat.

Gjennom årene har vi arbeidet mye med spørsmål relatert til minerallovgivningen.

Vi har følgende kommentarer til lovutkastet:

I. Generelt

- a. Vi er enige i at de betydelige endringene som foreslås best nedfelles i en ny lov i stedet for å bli innpasset i den eksisterende.
- b. Det er vår oppfatning at forslaget har god struktur, at alle problemfelter er dekket og at bestemmelsene er pedagogisk godt tilgjengelige for brukerne.
- c. Med de forbehold som angis nedenfor er vi enige i at endringsforslaget innebærer en positiv modernisering av minerallovgivningen og at de løsninger som foreslås bygger godt opp om lovens formål om en bærekraftig forvaltning og utvinning av mineralressursene i landet. Vi vil særlig nevne at det er foreslått kortere frister for fremdrift, nye kompetansekrav, informasjonsplikt, dialogplikt, plankrav, aktivitetsplikt, rapporteringsplikt og betydelig grunneierinvolvering. En særlig forbedring representerer endringen til at også grunneier får rett til å utta statens mineral i samforekomst så langt det er nødvendig for uttak av eget mineral – ikke bare motsatt jfr. dog nedenfor II.b.4.

I sum innebærer dette en profesjonalisering av bransjen.

II. Spesielt om grunneiers posisjon

- a. Forslaget legger opp til at grunneier skal ha en mere sentral posisjon enn tidligere. Vi tror dette er avgjørende for at loven skal nå de tilsiktede målene. I gjeldende lov er grunneiers interesser tilsidesatt i en rekke sentrale situasjoner. Dette har resultert i at det ofte har blitt motsetninger mellom utvinningsinteresser og grunneiere. Motsetninger med grunneiere, som ofte er lokalt basert, har erfaringsmessig forplantet seg til beslutningstagere med den følge at gode prosjekter har blitt utsatt eller aldri blitt noe av. I fremtiden blir samvirke viktigere enn noen gang. Erfaringsmessig tror vi det er viktig å involvere grunneiere fra første stund slik lovforslaget legger opp til og finne minnelige ordninger så tidlig som mulig for å eliminere smitteeffekten av motsetningene.

Hvis enighet ikke oppnås, må det finnes ekspropriasjonshjemler slik loven legger opp til. Muligheter til forhåndstiltredelse må foreligge slik at unødig tidstap unngås. **I alle tilfelle må grunneier kompenseres for sine virkelige verdier.** Det er en forutsetning for å oppnå det positive samvirke mellom alle aktører.

b. Etter § 4-3.a. kreves grunneiers samtykke (alt. ekspropriasjon) for å få undersøkelsestillatelse. Etter § 4-4-3.ledd gir undersøkelsestillatelse eksklusiv rett til å få tildelt utvinningstillatelse. Det gjentas i § 5-2.1.ledd at den som har undersøkelsestillatelse kan søke (og har krav på å få) utvinningstillatelse til statens mineraler. Etter § 6-3.1.ledd.c.kan den som har utvinningsrett få driftstillatelse. I sum betyr denne linjen at hvis grunneier gir sitt samtykke til undersøkelsestillatelse er linjen for tillatelser (i forhold til grunneieren) klar helt frem til driftstillatelse. Og motsatt: hvis samtykke (eller ekspropriasjon) fra grunneier ikke foreligger til undersøkelsestillatelse, blokkerer dette hele linjen fremover. Vi tror dette utgangspunktet er svært viktig. Forholdet til grunneieren må avklares tidlig i prosessen. Oppnås avtale er saken løst. Oppnås ikke avtale kreves ekspropriasjon, eventuelt med forhåndtiltredele og da med godtgjørelse for reelle verdier til grunneieren for dennes rettigheter. jfr. nedenfor. Dette siste er avgjørende viktig. I begge tilfelle blir forholdet til grunneieren avklart og fjernet som et forstyrrende element i den videre prosessen. Vi er usikre på om dette harmonerer med andre bestemmelser i forslaget:

1.§ 4-1.3.ledd fastslår at dir. kan gi undersøkelsestillatelse til visse særlig områder. Her er det ikke nevnt at grunneiers samtykke er nødvendig, heller ikke til grunneiers mineraler. Er dette bevisst?

2..Etter § 5-2.2.ledd fastslås det at den som har undersøkelsestillatelse (dvs. har grunneiersamtykke) har krav på å få utvinnings-tillatelse til statens mineraler. Betyr det at hvis slikt grunneiersamtykke ikke foreligger kan utvinningstillatelse ikke gis?

3.Etter § 5-2.3 ledd kreves uttrykkelig samtykke fra grunneier for utvinningsrett til dennes mineraler. Men etter § 5-2.1.ledd kan bare den som har undersøkelsesrett søke utvinningsrett. Men forutsetningen for å ha undersøkelsesrett er at grunneier har gitt sitt samtykke. Hvorfor kreves det på ny et samtykke?

4.I § 5-2.4.ledd reguleres situasjonen der hverken statens eller grunneiers mineraler er drivverdige hver for seg, men er drivverdige til sammen. Dette er en meget viktig bestemmelse ettersom svært mange forekomster i Norge er blandingsforekomster. Bestemmelsen slik den er formet er meget uheldig og river på mange måter fundamentet under mye av det positive lovforslaget legger opp til. Det inviterer til omfattende konflikter med grunneiersiden. Eks: Statens mineral utgjør 10% og grunneiers mineral 90 % av totalforekomsten. Ingen er drivverdige hver for seg, men er drivverdige samlet, særlig på grunn av mulighet for fordeling av kostnader ved utvinningen. Gjennom bestemmelsen gis utvinner av statens mineral gjennom en beskjedne verdiposisjon rett til å tilegne seg hele forekomsten inklusive grunneiers betydelige verdi. Dette er i strid med § 1-6 som fastslår prinsippet om grunneiere eiendomsrett til egne mineraler. Særlig galt blir dette når det bare skal ytes et mindre vederlag på 0,5 % av omsetningen til grunneier, jfr. § 10-3.Vi tillater oss å antyde at problematikken har et forhold til grunnloven. Dette er i forhold til grunneierne kanskje det viktigste punktet i forslaget.

For grunneiersiden er dette også en svekkelse av grunneierposisjonen i forhold til gjeldende lov der grunneierne hevder at tilegningsretten for utvinner av statens mineral til lav godtgjørelse i en slik situasjon forutsetter at statens mineral har den vesentligste verdien. Saker om dette verserer i rettsapparatet.

Vårt hovedpoeng er at bestemmelsen slik den foreslås inviterer til konflikter med grunneiersiden med de langsiktige følgene dette har - og ikke det motsatte, nemlig samvirke, som forlaget ellers legger opp til.

Vi mener for øvrig at det må gjøres klart at verdiene av de ulike mineralers relative drivverdighet må baseres på en netto verdi og ikke på en vurdering av de enkelte mineralers brutto omsetningsverdi. Det er kun resultatet, dvs. netto verdi, som korresponderer med begrepet drivverdighet og som gir sammenheng i loven. En forekomst er ikke drivverdig hvis driften ikke gir overskudd selv om bruttoverdierne dvs. omsetningen er betydelig. I gjeldende lov har spørsmålet skapt grunnlag for tvistigheter.

c. I kapittel 9 hjemles det omfattende ekspropriasjonsadgang. Vi er enige i at slike hjemler må foreligge, også med bestemmelser om forhåndstiltredelse, etappeskjønn for endelig fastsettelse av verdier etter hvert som prosjektet avklares etc. Vi er også enige i den uttrykkelige henvisningen til ekspropriasjonerstatningsloven som fastlegger prinsippet om påregnelig omsetningsverdi. Slik bestemmelsen er formet reises flere spørsmål som krever utredning og som vi bare angir:

1. Etter § 9-1.a. kan undersøkelsesrett eksproprieres. Undersøkelsesretten gir en sentral posisjon gjennom saksbehandlingen jfr. ovenfor. Hvis grunneier har gitt sitt samtykke til tredjemann eller selv har fått undersøkelsestillatelse, foreligger det en undersøkelsestillatelse som kan eksproprieres. Vi forutsetter da at bestemmelsen er slik å forstå at hvis grunneierens har en slik undersøkelsesrett og den skal erstattes, innebærer det at alle grunneierrettighetene skal erstattes samtidig. Vi legger til grunn at loven ikke er slik å forstå at hvis den nøkkelposisjonen som oppnås ved ekspropriasjon av undersøkelsesretten gir mulighet for å komme rundt de øvrige ekspropriasjonsbestemmelsene og tilegne seg grunneiers rett til forekomsten etter et vederlag på 0,5%. Hvis grunneier ikke har gitt sitt samtykke foreligger det ikke noen undersøkelsesrett som kan eksproprieres. Er det da grunneiers samtykke til undersøkelsestillatelse/innsigelse som skal eksproprieres? Eller er det en ekspropriasjonssak «på fritt grunnlag» mot dir., som er den som kan tildele slik tillatelse? Vi nøyer oss med å antyde uavklarte problemstillinger.

2. etter § 9-1.b-f. gis ekspropriasjonshjemmel for alle private rettigheter inklusive retten til grunneiers mineraler. Vi er enige i at slike ekspropriasjonshjemler må foreligge og at det må være anledning til å bruke disse hvis enighet med rettighetshaverne ikke oppnås. Med de samvirkebestemmelsene som loven for øvrig legger opp til vil mulighetene for minnelige løsninger etter forslaget være betydelig bedre enn tidligere. **Poenget er fra vår side er igjen at hvis tanken om samvirke etter loven skal fungere må grunneieren erstattes for de reelle verdier.** Hvis ikke vil vi få en eskalert konfliktsituasjon i denne næringen fremover.

III Kommentarer til enkelte bestemmelse for øvrig.

§ 1-8. Vi mener grunneier bør underrettes og ha anledning til å delta på disse møtene.

§ 2-2. Vi mener det må stilles krav til tiltakshavers økonomiske evne. Et slikt krav vil sikre gjennomføringen av fremlagte planer på dette stadiet.

§ 10-3. Vi mener som det fremgår ovenfor prinsipalt at grunneier skal godtgjøres for virkelige verdier av egne mineraler i alle tilfeller. Subsidiært mener vi at et vederlag skal fordeles i henhold til volum av årlig uttak av råmaterialet og ikke arealet utvinningsretten dekker. Overflatearealene representerer ofte dårlig den underliggende mineralforekomsten. Fakta bør legges til grunn. Godkjent driftsplan sikrer mot taktisk drift for å minimere godtgjørelsen.

Larvik 1. november 2022

Med vennlig hilsen

For Fritzøe Skoger AS

Terje Kristoffersen

Administrerende direktør

For Treschow Fritzøe AS

Dag J. Opedal

CEO